

**ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІІІ МЕДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Декан ІІІ медичного
факультету, доцент
Шишкін М.А.
« 01 » листопада 2022 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

РОЗГЛЯНУТО на засіданні Ради факультету Студентської ради Протокол №__03\10__ від «__27__»____10____2022_р.	РОЗГЛЯНУТО на засіданні Спільної вченої ради факультетів Протокол №__2__ від «__1__»____11____2022_р.
---	---

1. Загальна інформація про викладачів, що викладає дисципліну

Контактна інформація:

Адреса: вул. Сєдова, 31 Комунальне некомерційне підприємство «Обласний клінічний заклад з надання психіатричної допомоги» Запорізької обласної ради

Курило Віталій Олексійович

Професор кафедри психіатрії, психотерапії, загальної та медичної психології, наркології та сексології

e-mail: kurilo.v.o@zsmu.edu.ua V.Kurilo@i.ua

Саржевський Сергій Никодимович

Доцент кафедри психіатрії, психотерапії, загальної та медичної психології, наркології та сексології

e-mail: sargevskiy.i.n@zsmu.edu.ua

Дьома Інна Станіславівна

Асистент кафедри психіатрії, психотерапії, загальної та медичної психології, наркології та сексології ЗДМУ, кандидат психологічних наук

e-mail: doma.i.s@zsmu.edu.ua innadema@gmail.com

2. Назва, код дисципліни і кількість кредитів

Курс складається з одного модуля та одного змістовного модуля в обсязі 90 годин 3 кредити ЄКТС

3. Час і місце проведення навчальної дисципліни

Вивчення здійснюється протягом 3-го семестру на 2 курсі навчання, на кафедрі психіатрії, психотерапії, загальної та медичної психології, наркології та сексології Запорізького державного медичного університету.

4.1 Пререквізити навчальної дисципліни

«Медична психологія» як навчальна дисципліна ґрунтується на вивченні студентами клінічної психології, анатомії людини, фізіології, патоморфології, патофізіології, пропедевтики внутрішньої медицини, неврології й інтегрується з цими дисциплінами, а також на вивченні системи узагальнень щодо психологічних особливостей особистості хворих соматичними та психічними хворобами, з проблемами функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я; а також щодо лікувальної взаємодії,

формування професійних уявлень щодо проблематики психічної норми та патології, функціонування та життєдіяльності.

4.2 Постреквізити навчальної дисципліни

Основи медико-соціальної реабілітації; Основи ерготерапії та функціональне тренування; Клінічний реабілітаційний менеджмент при неврологічних дисфункціях; Навчальна та клінічні виробничі практики

5. Характеристика навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Медична психологія» призначена для підготовки фахівців відповідно до «Стандарту» другого (магістерського) рівня вищої освіти України галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія». Програма складена на підставі примірної програми з цієї ж дисципліни та робочого навчального плану, затвердженого Вченою Радою ЗДМУ 30.11.2021 року (протокол №5) та примірної програми, розробленої Державною установою «Центральний методичний кабінет з вищої медичної освіти Міністерства охорони здоров'я України».

5.1 Призначення навчальної дисципліни

Компетенції, яких набуває студент при вивченні дисципліни:

Інтегральна компетентність магістра

ІК. Здатність здійснювати професійну діяльність фізичного терапевта, розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері фізичної терапії відповідно до спеціалізації..

Загальні компетентності

ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 04. Здатність виявляти та вирішувати проблеми.

ЗК 05. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 06. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК 07. Здатність працювати автономно.

ЗК 08. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК 01. Здатність визначати проблеми фізичної, когнітивної, психоемоційної, духовної сфер, обмеження заняттєвої участі пацієнта відповідно до

Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ).

СК 03. Здатність ефективно спілкуватися з пацієнтом/клієнтом, його родиною й опікунами, формувати розуміння власних потреб пацієнта та шукати шляхи їх реалізації, розробляти та впроваджувати домашню програму терапії.

СК 04. Здатність до роботи у реабілітаційній команді та міжособистісної взаємодії з представниками інших професійних груп різного рівня.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності. Спеціалізація 227.1

Фізична терапія

СКфт 01. Здатність розуміти клінічний та реабілітаційний діагноз пацієнта/клієнта, перебіг захворювання і тактику лікування.

СКфт 02. Здатність обстежувати осіб різних вікових, нозологічних та професійних груп із складною прогресуючою та мультисистемною патологією за допомогою стандартизованих та нестандартизованих інструментів оцінювання, визначати фізичний розвиток та фізичний стан.

СКфт 03. Здатність прогнозувати результати фізичної терапії, формулювати цілі, складати, обговорювати та пояснювати програму фізичної терапії, або компоненти індивідуального реабілітаційного плану, які стосуються фізичної терапії.

СКфт 05. Здатність планувати та контролювати тривалість та інтенсивність терапевтичних заходів для забезпечення їх відповідності стану здоров'я, функціональним можливостям пацієнта/клієнта та цілям фізичної терапії.

Програмні результати навчання

ПРфт 01. Застосовувати біопсихосоціальну модель обмежень життєдіяльності у професійній діяльності, аналізувати медичні, соціальні та особистісні проблеми пацієнта/клієнта.

ПРфт 06. Визначати рівень психомоторного та фізичного розвитку людини, її фізичний стан, виконувати об'єктивне обстеження пацієнтів/клієнтів різних нозологічних груп та при складній прогресуючій і мультисистемній патології, використовуючи відповідний інструментарій.

ПРфт 07. Спілкуватися з пацієнтом/клієнтом для визначення його потреб та очікувань щодо його рухової активності та результатів фізичної терапії.

ПРфт 12. Здійснювати етапний, поточний та оперативний контроль стану пацієнта/клієнта, аналізувати результати виконання програми фізичної терапії.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

- знати: особливості проявів, динаміки основних психічних процесів (сприйняття, уваги, мислення, мови, інтелекту, пам'яті, емоційних та вольових проявів);
- нейропсихологічні особливості функціонування мозку та взаємозв'язок з психічними явищами;
- особливості змін та динаміки психічних процесів у здорових та хворих під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища;
- принципи та критерії диференційної оцінки основних психічних процесів;
- особливості проявів психічних процесів у різному віці;
- принципи та структуру організації психологічної допомоги хворим на психосоматичні та соматопсихічні страждання;
- принципи та методи експериментально-психологічної діагностики стану психічних функцій, соматопсихічних та психосоматичних захворювань;
- принципи та методи психогігієни та психопрофілактики, психокорекції та психотерапії, соціально-трудової реабілітації хворих з психосоматичними та соматопсихічними захворюваннями.

Вміти:

- вести спрямовану психологічну бесіду з хворим;
- правильно аналізувати психологію дитини, підлітка, дорослого, літньої та старої людини з метою адекватної психотерапевтичної корекції із урахуванням психофізіологічних особливостей кожного вікового періоду;
- проводити корекцію відносин між дітьми та батьками;
- використовувати принципи медичної деонтології в лікувальному та діагностичному процесі;
- проводити й аналізувати результати експериментально-психологічних досліджень уваги, пам'яті, мислення, інтелекту, емоцій, особистості у здорових і хворих;
- розробити й проводити систему психогігієнічних та психопрофілактичних заходів, спрямованих на гармонійний розвиток особистості та збереження психічного здоров'я.

- дати психоосвітні рекомендації хворому та його родичам

Кінцеві цілі дисципліни

- демонструвати володіння принципами медичної деонтології, запобігати виникненню ятрогеній і корегувати наслідки ятрогенних впливів.
- використовувати засоби психогігієни, психопрофілактики та основні методи психотерапії у медичній практиці.
- визначати психосоматичні та соматопсихічні взаємовпливи у хворих.
- визначати психічний стан та рівень соціально-психологічної адаптації хворих за допомогою методів психологічного дослідження.
- демонструвати вміння спілкуватися з колегами, хворими та їх родичами з урахуванням їх індивідуально-психологічних відмінностей, сприяти створенню здорового психологічного клімату у медичному середовищі.

5.2 Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Медична психологія» є – розкрити психофізіологічні основи психічних явищ; з'ясувати співвідношення між психікою та нейрофізіологічними процесами мозку; вивчити участь різних відділів нервової системи і фізіологічних систем організму у формуванні та регуляції функціональних станів, а також передбачається набуття студентами необхідних знань та вмінь для застосовування їх на практиці, використовуючи здобуті знання щодо механізмів регулювання функцій організму. Метою викладання навчальної дисципліни «Медична психологія» є вивчення психологічних аспектів клінічної практики та професійних аспектів роботи фізичного реабілітолога. Основними завданнями вивчення дисципліни «Медична психологія» є формування у студентів розуміння місця та ролі клінічної психології в розв'язанні практичних та теоретичних проблем охорони здоров'я, психологічної служби в системі медицини; озброєння студентів знаннями теоретико-методологічних підходів до дослідження конкретних медико-психологічних проблем, методів дослідження в клінічній психології, особливостей взаємостосунків лікаря і хворого; формування навиків психодіагностичного обстеження в умовах клініки, розробки моделей клінічного інтерв'ю, збору даних психологічного аналізу, самостійного використання методів клінічного дослідження відповідно до розв'язуваних проблем, на професійному рівні приймати рішення (ставити діагноз, прогноз,

тощо), виходячи з результатів дослідження; сприяння розвитку професійно-значимих властивостей, творчого відношення до професійної справи.

5.3 Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є забезпечення формування умінь застосувати знання з медичної психології у процесі подальшого навчання й у професійній діяльності та закласти основи пізнання фахівцем психології хворої людини, формування здорового способу життя та відновлення порушених функцій при різних захворюваннях.

5.4 Зміст навчальної дисципліни

Змістовий розділ 1. «Медична психологія» (лекційний курс)

Тема 1. Медична психологія: предмет, задачі та методи психологічного дослідження. Поняття норми та здоров'я. Коротка історія медичної психології.

Медична психологія: визначення, предмет і задачі. Розвиток медичної психології у світі і на Україні. Роль медичної психології у формуванні сучасних уявлень про єдність соматичного і психічного. Психосоматичні і соматопсихічні взаємодії: основні теоретичні концепції. Класифікація основних типів відношення до хвороби. Вплив відношення до хвороби на подальший перебіг захворювання та прогноз, тактика лікаря відносно хворих з патологічними типами реагування на хворобу.

Алгоритм багатоосьової психологічної діагностики (симптоматична вісь, структурноособистісна вісь, медична вісь, соціальна вісь, інтегративна вісь).

Міжнародна класифікація функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я. Оцінка порушень життєдіяльності: Індекс активностей у повсякденному житті Катц; Розширені функції в повсякденному житті. Оцінка якості життя.

Тема 2 . Психологія пізнавальних психічних процесів. Вищі психічні функції.

Загальна характеристика пізнавальних процесів. Поняття про відчуття. Фізіологічна основа відчуттів. Основні властивості відчуттів. Чутливість аналізаторів, пороги чутливості. Класифікація і різновиди відчуттів. Больові відчуття. Індивідуальні відмінності відчуттів, їх діагностика.

Поняття про пам'ять. Психологічні теорії пам'яті. Класифікація видів пам'яті та їх взаємозв'язок. Характеристика основних процесів пам'яті. Запам'ятовування та його різновиди. Умови ефективного запам'ятовування. Збереження, умови збереження інформації. Відтворення та його різновиди. Забування та його причини. Індивідуальні відмінності пам'яті, їх діагностика та розвиток. Пам'ять у професійній діяльності лікаря.

Поняття мислення та розуміння його специфіки у порівнянні з безпосереднім чуттєвим відображенням. Соціальна природа мислення. Основні теорії мислення. Психологічна характеристика мислення як процесу вирішення задач. розумові операції як основні механізми мислення (аналіз, синтез, порівняння та інші). Логічні форми мислення. Класифікація видів мислення. Індивідуальні відмінності мислення, їх діагностика та розвиток. Прояв інтелектуальних здібностей у професійній діяльності лікаря.

Поняття про емоції та почуття. Психологічні теорії емоцій. Фізіологічні основи емоцій та почуттів. Види емоцій. Види почуттів. вищі почуття. Основні параметри емоційного процесу. Емоції та здоров'я людини. Врахування емоційного стану пацієнта у процесі лікування. Роль емоційних станів у регуляції поведінки та діяльності людини. Діагностика емоційної сфери особистості.

Поняття про волю. Фізіологічна основа волі. Психологічні теорії волі. Поняття про довільну і мимовільну дію. Проста та складна вольова дія, їх аналіз. Поняття про вольове зусилля та силу волі. Безвілля та його причини. Основні вольові якості особистості, їх формування. Вольові якості лікаря та їх значення у професійній діяльності.

Тема 3. Співвідношення та індивідуальні особливості медичних працівників. Механізми психологічного захисту. Поняття про психосоматичні та соматопсихічні розлади.

Основні мотиви вибору професії медичного працівника. Основні вимоги до особистості медичних працівників. Значення професіональної орієнтації у виборі професії медика. Важливі професійні якості лікаря. Психологічні типи лікарів. Професіограма лікаря загальної практики. Поняття про професійну деформацію. Особливості професій, при яких розвивається професійна деформація. Ознаки професійної деформації, „синдром вигорання”. Шляхи його попередження. Спілкування в медичному середовищі, умови створення здорового психологічного клімату. Особливості спілкування між лікарями, лікар-медсестра. Клініко-психологічні аспекти пізнавальної діяльності та емоційно-вольової сфери. Свідомість, самосвідомість, їх рівні, стани свідомості у хворого. Психологічні особливості станів діагностичного процесу. Інформування хворого про діагноз. Патерналізм, його роль в діагностичному процесі. Значення психологічної установки хворого. Конфлікти в медичному середовищі. їх різновиди. Способи вирішення та попередження конфліктів. Психосоматичні взаємозв'язки. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів. Поняття адаптації та дезадаптації. Класифікація психосоматичних розладів. Теорії психосоматичних взаємовідношень. Механізми психологічного захисту особистості. Принципи профілактики психосоматичних розладів.

Поняття про емоції та почуття. Психологічні теорії емоцій. Фізіологічні основи емоцій та почуттів. Види емоцій. Види почуттів. вищі почуття.

Основні параметри емоційного процесу. Емоції та здоров'я людини. Врахування емоційного стану пацієнта у процесі лікування. Роль емоційних станів у регуляції поведінки та діяльності людини. Діагностика емоційної сфери особистості.

Поняття про волю. Фізіологічна основа волі. Психологічні теорії волі. Поняття про довільну і мимовільну дію. Проста та складна вольова дія, їх аналіз. Поняття про вольове зусилля та силу волі. Безвілля та його причини. Основні вольові якості особистості, їх формування. Вольові якості лікаря та їх значення у професійній діяльності.

Свідомість, самосвідомість, їх рівні. Теорія безсвідомого (індивідуальне підсвідоме «Ід» за З. Фрейдом, колективне підсвідоме «архетипи» за К. Г. Юнгом). Психодинамічний підхід у медицині. Критерії непорушеної свідомості. Стани свідомості у хворого: при стомленості, сонливості, афективно-звужений стан. Особливі стани свідомості.

Тема 4. Типові вікові та профільні психологічні особливості хворих.

Роль фізичного терапевта у вирішенні терапевтичних та реабілітаційних завдань різних вікових контингентів. Визначення аномалій психічного розвитку, виявлення ступеня і структури різних форм порушень психічного розвитку. Основи для розробки психокорекційних програм для подальшої роботи з дитиною та в інволюції.

Концепція реабілітації хворих різних вікових груп: основні принципи, форми і методи. Роль фізичного терапевта у створенні терапевтичного середовища.

Реакція особистості на хворобу та процес лікування. Преморбідні особливості особистості (вік, темперамент, акцентуація характеру, ступінь чутливості до стресу). Типи хворих. Класифікація основних типів відношення до хвороби (гармонійний, анозогнозичний, іпохондричний, депресивний, зневажливий, нозофобний, нозофільний, утилітарний та ін.). Психологічні особливості хворих при туберкульозі, СНІДу, онкопатології, ендокринних, нервових та психічних захворюваннях. Психологічні особливості хворих в стоматології, офтальмології, отоларингології, ортопедії і травматології. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів. Психологічні аспекти залежної поведінки. Суїцидальна поведінка, профілактика і раннє розпізнавання суїцидальних тенденцій. Психологічні аспекти умирання та смерті. Евтаназія. Демонстрація хворих.

Тема 5. Психогігієна, психопрофілактика, психокорекція.

Психологічне консультування, його принципи. Психокорекція. Психологічна допомога у кризових періодах та психологічні особливості надання медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях.

Реабілітація соціальна та професійна, її основні розділи. Психологічна та соціальна реабілітація осіб, які стали інвалідами під час проходження військової служби, та інших осіб, які постраждали під час виконання

обов'язків військової служби (службових обов'язків) в Україні. Адаптація та компенсація.

Психотерапія як галузь медичної психології та медицини. Основні сучасні методи психотерапії. Принципи психотерапії. Непряма психотерапія, плацебо.

Методи та техніки проведення раціонального переконання, сугестії у стані бадьорості (навіювання), ауторелаксації. Показання та протипоказання для проведення гіпносугестії, індивідуальної та групової раціональної психотерапії, методів психоаналітичної та психодинамічної психотерапії, аутопсихотерапії (аутотренінг та медитативні техніки), гештальт - терапії, нейро-лінгвістичного програмування, арт- терапії. Психотерапія в роботі лікаря загальної практики. Психотерапевтична корекція відношення до хвороби. Особливості психотерапії та соціально-психологічної реабілітації хворих з різними патологіями. Психотерапевтична корекція відношення до хвороби. Психологічна допомога у кризових періодах.

Змістовий розділ 1. «Медична психологія» (курс практичних занять)

Тема 1. Предмет, завдання та методи дослідження психологічного стану людини. Поняття про психічне здоров'я.

Методи психологічного дослідження. Експериментально-психологічні методи, їх роль у психологічній діагностиці хворих. Принципи побудови комплексного психологічного дослідження. Діагностика основних типів відношення до хвороби. Вплив відношення до хвороби на подальший перебіг захворювання та прогноз. Агравация, симуляція, дисимуляція, госпіталізм. Принципи психотерапевтичної корекції відношення до хвороби, тактика лікаря відносно хворих з патологічними типами реагування на хворобу. Додаткові психодіагностичні методики, трактовка результатів дослідження. Алгоритм багатоосової психологічної діагностики (симптоматична вісь, структурноособистісна вісь, медична вісь, соціальна вісь, інтегративна вісь)

Психологія пізнавальних психічних процесів. Загальна характеристика пізнавальних процесів. Поняття про відчуття. Фізіологічна основа відчуттів. Основні властивості відчуттів. Чутливість аналізаторів, пороги чутливості. Класифікація і різновиди відчуттів. Больові відчуття. Індивідуальні відмінності відчуттів, їх діагностика.

Поняття про пам'ять. Психологічні теорії пам'яті. Класифікація видів пам'яті та їх взаємозв'язок. Характеристика основних процесів пам'яті. Запам'ятовування та його різновиди. Умови ефективного запам'ятовування. Збереження, умови збереження інформації. Відтворення та його різновиди. Забування та його причини. Індивідуальні відмінності пам'яті, їх діагностика та розвиток. Пам'ять у професійній діяльності лікаря.

Поняття мислення та розуміння його специфіки у порівнянні з безпосереднім чуттєвим відображенням. Соціальна природа мислення. Основні теорії мислення. Психологічна характеристика мислення як процесу вирішення задач. розумові операції як основні механізми мислення (аналіз, синтез, порівняння та інші). Логічні форми мислення. Класифікація видів мислення. Індивідуальні відмінності мислення, їх діагностика та розвиток. Прояв інтелектуальних здібностей у професійній діяльності лікаря.

Тема 2. Співвідношення та індивідуальні особливості медичних працівників.

Основні вимоги до особистості медичних працівників. Психологічні типи лікарів. Професіограма лікаря загальної практики. Поняття про професійну деформацію. Особливості професій, при яких розвивається професійна деформація. Ознаки професійної деформації, „синдром вигорання”. Шляхи його попередження. Спілкування в медичному середовищі, умови створення здорового психологічного клімату. Особливості спілкування між лікарями, лікар-медсестра. Конфлікти в медичному середовищі. їх різновиди. Способи вирішення та попередження конфліктів.

Клініко-психологічні аспекти пізнавальної діяльності та емоційно-вольової сфери. Розлад особистості. Визначення. Загальна характеристика. Сучасні класифікації особистісних розладів МКБ-10 та DSM-IV. Порівняльна характеристика, історія створення та психологічні типи, покладені в основу. Історичний контекст: діагностика рівня патології характеру. Попередні варіанти типології та типи розладів, що проходять дослідницьку перевірку. Співвідношення понять: особистісний розлад та акцентуація характеру, особистісний розлад та психопатія.

Рекомендації з обліку слабких місць особистості при загрозі декомпенсації, тренування та розвиток слабких якостей у поведінці та взаєминах особистості.

Методи дослідження особистості психіатрії. Свідомість, самосвідомість, їх рівні, стани свідомості у хворого.

Тема 3. Поняття про психосоматичні та соматопсихічні розлади.

Психологічні особливості станів діагностичного процесу. Інформування хворого про діагноз. Патерналізм, його роль в діагностичному процесі. Значення психологічної установки хворого. Психосоматичні взаємозв'язки. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів. Поняття адаптації та дезадаптації. Втеча у хворобу. Опір. Вигода від хвороби. Запізнення, пропуски сеансів. Класифікація психосоматичних розладів. Психологічні захисти особистості в медичній практиці

Психологічний захист як адаптаційний механізм, один із механізмів стабілізації самооцінки особистості. Психологічний захист у нормі, клініці неврозів, психосоматичній клініці, психіатрії. Протективні психологічні захисти. Дефензивні психологічні захисти. Копінг-поведінка.

Принципи профілактики психосоматичних розладів.

Поняття про емоції та почуття. Психологічні теорії емоцій. Фізіологічні основи емоцій та почуттів. Види емоцій. Види почуттів. вищі почуття. Основні параметри емоційного процесу. Емоції та здоров'я людини. Врахування емоційного стану пацієнта у процесі лікування. Роль емоційних станів у регуляції поведінки та діяльності людини. Діагностика емоційної сфери особистості. Емоції та кардіологічна клініка. Кардіофобії та дистресові переживання при пороках серця. Психологічні розлади після операцій на серці.

Поняття про волю. Фізіологічна основа волі. Психологічні теорії волі. Поняття про довільну і мимовільну дію. Проста та складна вольова дія, їх аналіз. Поняття про вольове зусилля та силу волі. Безвілля та його причини. Основні вольові якості особистості, їх формування. Вольові якості лікаря та їх значення у професійній діяльності.

Свідомість, самосвідомість, їх рівні. Теорія безсвідомого (індивідуальне підсвідоме «Ід» за З. Фрейдом, колективне підсвідоме «архетипи» за К. Г. Юнгом). Психодинамічний підхід у медицині. Критерії непорушеної свідомості. Стани свідомості у хворого: при стомленості, сонливості, афективно-звужений стан. Особливі стани свідомості.

Тема 4. Статеві, вікові та профільні особливості хворих.

Реакція особистості на хворобу та процес лікування. Внутрішня картина хвороби - суб'єктивне сприймання захворювання пацієнтом. Основні сфери внутрішньої картини хвороби: сенсорна, емоційна, вольова, раціонально - інформативна. Роль особливостей клінічних проявів захворювання, важкості перебігу та генезу. Обставини життя хворого, при яких перебігає хвороба. Преморбідні особливості особистості (вік, темперамент, акцентуація характеру, ступінь чутливості до стресу). Типи хворих. Класифікація основних типів відношення до хвороби (гармонійний, анозогнозичний, іпохондричний, депресивний, зневажливий, нозофобний, нозофільний, утилітарний та ін.). Особливості поведінки хворих з такими типами реагування на хворобу. Діагностика основних типів відношення до хвороби. Додаткові психодіагностичні методики, трактовка результатів дослідження. Психологічні особливості хворих при туберкульозі, СНІДу, онкопатології, ендокринних, нервових та психічних захворюваннях.

Психологічні особливості хворих в стоматології. офтальмології, отоларингології, ортопедії і травматології. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів. Вплив відношення до хвороби на подальший перебіг захворювання та прогноз. Агравация, симуляція, дисимуляція, госпіталізм.

Психологічні аспекти залежної поведінки. Мультифакторна етіологія порушень інстинкту самозбереження. Зовнішньо-агресивна та ауто-агресивна поведінка. Пресуїдальний синдром. Прояви кризового стану у загальномедичній практиці. Суїцидальна поведінка, профілактика і раннє

розпізнавання суїцидальних тенденцій. Психологія старіння та смерті. Психологічні аспекти умирання та смерті. Евтаназія. Демонстрація хворих.

Тема 5 Психогігієна, психопрофілактика. Основи психотерапії.

Визначення понять «психогігієна», «психопрофілактика», первинна та вторинна психопрофілактика. Основні розділи психогігієни: вікова психогігієна, психогігієна праці і побуту, сім'ї і сексуального життя. Шляхи збереження і зміцнення психічного здоров'я. Принципи психопрофілактики праці, побуту, сім'ї і сексуальних відносин. Роль лікаря в профілактиці нозопсихологічних проявів.

Психологічне консультування, його принципи. Психокорекція. Психологічна допомога у кризових періодах та психологічні особливості надання медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях.

Реабілітація соціальна та професійна, її основні розділи. Психологічна та соціальна реабілітація осіб, які стали інвалідами під час проходження військової служби, та інших осіб, які постраждали під час виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) в Україні. Адаптація та компенсація.

Психотерапія як галузь медичної психології та медицини. Основні сучасні методи психотерапії. Принципи психотерапії. Непряма психотерапія, плацебо.

Методи та техніки проведення раціонального переконання, сугестії у стані бадьорості (навіювання), ауторелаксації. Показання та протипоказання для проведення гіпносугестії, індивідуальної та групової раціональної психотерапії, методів психоаналітичної та психодинамічної психотерапії, аутопсихотерапії (аутотренінг та медитативні техніки), гештальт - терапії, нейро-лінгвістичного програмування, арт- терапії. Психотерапія в роботі лікаря загальної практики. Психотерапевтична корекція відношення до хвороби. Особливості психотерапії та соціально-психологічної реабілітації хворих з різними патологіями.

Залік.

5.5 План вивчення навчальної дисципліни

№ тижня	Назва теми	Форми організації навчання та кількість годин	Завдання для самостійної роботи
1	Медична психологія : предмет, задачі та методи психологічного	Лекція – 2 години: Медична психологія : предмет, задачі та методи психологічного дослідження. Поняття	Психологія діагностичного процесу в медицині. Клініко-психологічні та етичні особливості медичної діяльності;

	дослідження. Поняття норми та здоров'я. Коротка історія медичної психології	норми та здоров'я. Коротка історія медичної психології. Практичні заняття – 4 години: Медична психологія : предмет, завдання та методи психологічного дослідження.	Діагностичні принципи-альтернативи;
2	Психологія пізнавальних психічних процесів. Вищі психічні функції.	Лекція – 2 години Психологія пізнавальних психічних процесів. Вищі психічні функції. Практичні заняття – 4 години Психологія пізнавальних психічних процесів. Вищі психічні функції	Клінічні прояви психічної норми і патології. Принципи розмежування психологічних феноменів і психопатологічних симптомів. Основні симптоми та синдроми розладів психіки;
3	Співвідношення та індивідуальні особливості медичних працівників. Механізми психологічного захисту. Поняття про психосоматичні та соматопсихічні розлади.	Лекція – 2 години Співвідношення та індивідуальні особливості медичних працівників. Механізми психологічного захисту. Поняття про психосоматичні та соматопсихічні розлади. Практичні заняття – 4 години Співвідношення та індивідуальні особливості медичних працівників. психологія емоційно-вольової сфери.	Співвідношення понять: темперамент, характер, особистість. Розлади особистості.
4	Типові вікові та профільні психологічні особливості хворих.	Лекція – 2 години Типові вікові та профільні психологічні особливості хворих. Практичні заняття – 4 години Типові вікові та профільні	Оцінка порушень життєдіяльності;

		психологічні особливості хворих.	
5	Психогігієна, психопрофілактика, психокорекція. Залік.	Лекція – 2 години Психогігієна, психопрофілактика, психокорекція. Практичні заняття – 4 години Психогігієна, психопрофілактика. Основи психотерапії.	Нормативно-правове забезпечення соціальної реабілітації на міжнародному та вітчизняному рівнях. Поняття «абілітація» та «реабілітація». Визначення соціальної реабілітації, її різновиди й складові. Мета заходів соціальної реабілітації. Основні засоби соціальної реабілітації; Психотерапевтична робота з родиною на найближчому оточенням хворого.

6. Самостійна робота студента

Номер теми практичного заняття	Реферативне повідомлення на тему, опрацювання шкал та технік	Кількість годин
1.	Діагностичні принципи-альтернативи: хвороба-особистість, нозос-патос, реакція-стан-розвиток, психотичне-непсихотичне, екзогенне-ендогенне-психогенне, дефект-одужання-хроніфікація, адаптація-дезадаптація, компенсація-декомпенсація, негативне-позитивне	2
	Психометричні основи експериментально-психологічних методів дослідження.	2
	Психологічне дослідження інтелектуальної сфери, типологічних та індивідуально-особистісних особливостей.	2
	Принципи побудови психоекспериментального дослідження. Опрацювання діагностичних методик: Методика дезадаптаційних порушень (ДАП); Опитувальник виявлення ступеня ризику адикції до стимуляторів; Опитувальник для діагностики виду болю;	2

	Поведінкова шкала болю; Опитувальник посттравматичного стану при насильстві; Повний контрольний список психопатії;	
	Клінічні прояви психічної норми і патології. Принципи розмежування психологічних феноменів і психопатологічних симптомів. Основні симптоми та синдроми розладів психіки.	2
	Системи класифікацій психічних та поведінкових розладів МКХ-10, DSM-V, PDM-2.	2
	Психопатологічна симптоматологія. Найбільш поширені психопатологічні симптоми. Психопатологічна синдромологія. Синдроми потьмареної свідомості, з перевагою рухово-вольових порушень та дефіцитарні синдроми.	2
2.	Психопатологічна симптоматологія. Найбільш поширені психопатологічні симптоми. Розлади психіки та поведінки внаслідок органічного ураження головного мозку. Розумова відсталість	2
	Феноменологія клінічних проявів. Основні поняття клінічної психології в парадигмах: психодинамічної теорії, екзистенційно-гуманістичної психології, когнітивно-біхевіоральної психології, психології здоров'я та поведінкової медицини, нейропсихології	2
	Психопатологічна синдромологія. Невротичні, афективні та галюцинаторно- маревні синдроми.	2
	Психопатологічна синдромологія. Особливості розладів психіки та поведінки внаслідок вживання психоактивних речовин.	2
3.	Співвідношення понять: темперамент, характер, особистість. Розлади особистості. Поняття про особистісні опитувальники. Механізми психологічного захисту.	2
	Основні психодинамічні теорії психосоматики (Фрейд, Данбар, Мітчерліх, Александер). Теорія алекситимії (Сіфнеса, Неймана). Методи діагностики алекситимії. Характерологічний напрямок у психосоматиці (Данбар, Розенман, Фрідман). Поведінковий напрямок (теорія стресу Г. Сельє).	2
	Клініко-біографічний метод в психосоматиці. Теорія психосоматичної сім'ї. Особливості діагностичного інтерв'ю з психосоматичними пацієнтами: основні питання, вивчення анамнезу за принципом «від симптому - до ситуації, життєвого сценарію і	2

	особистісних особливостей».	
4.	Оцінка порушень життєдіяльності: Індекс активностей повсякденному житті Катц; Оцінка повсякденної активності (Розширений індекс Катц або сходи повсякденному активності); Індекс активностей в повсякденному житті Бартела; Ноттингемський десяти-пунктний індекс активностей в повсякденному житті.	2
	Оцінка якості життя: Індекс задоволеності життям; Профіль функціональних обмежень; Профіль впливу хвороби; Опитувальник функціонального стану.	2
	Вибір фокусу і планування лікування. Опрацювання діагностичних шкал: Шкала загальних порушень; Шкала дисфункціональних відношень; Шкала оцінки позитивних і негативних синдромів; Шкала оцінки негативної симптоматики; Шкала оцінки функціональних результатів хворих, які перенесли інсульт; Шкала екстрапірамідних симптомів – ESRS; Шкала функціональних систем;	2
	Вибір фокусу і планування лікування. Опрацювання діагностичних методик: Опитувальник для вивчення самооцінки соціальної значимості хвороби; Анкета оцінки рівня здоров'я за основними функціональними системам; Опитувальник для вивчення самооцінки соціальної значимості хвороби;	2
	Вибір фокусу і планування лікування. Опрацювання діагностичних шкал: Уніфікована рейтингова шкала хвороби Паркінсона; Шкала оцінки зниження рівня андрогенів; Шкала оцінки симптомів менопаузи; Шкала оцінки рівнів реабілітаційного потенціалу хворих на алкоголізм; Шкала поведінкової активації при депресії; Шкала суїцидальних інтенцій Пірса;	2
	Вибір фокусу і планування лікування. Опрацювання діагностичних шкал: Індекс активностей у повсякденному житті Бартела; Індекс Ходьби Хаузера; Коротка психіатрична оціночна шкала; Короткий перелік проблем;	2

	Багатофакторна шкала віктимізації;	
	Розширені функції в повсякденному житті: Шкали активностей в повсякденному житті Рівермід; Ноттингемський розширений індекс активностей в повсякденному житті; Набір тестів фізичних можливостей Ранд.	2
	Локальні функціональні порушення	2
	Міжнародна класифікація функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я: МКФ	2
5.	Нормативно-правове забезпечення соціальної реабілітації на міжнародному та вітчизняному рівнях. Відображення питань реабілітації в законодавстві України, Закони України «Про основи соціальної захищеності інвалідів», «Про реабілітацію інвалідів в Україні», «Про психіатричну допомогу». Нормативно-правове та організаційне забезпечення реабілітаційної діяльності МСЕК. Наказ Міністерства охорони здоров'я України 15.04.2008 N 199 «Порядок застосування методів психологічного і психотерапевтичного впливу».	2
	Поняття «абілітація» та «реабілітація». Визначення соціальної реабілітації, її різновиди й складові. Мета заходів соціальної реабілітації. Основні засоби соціальної реабілітації.	2
	Психотерапевтична робота з родиною на найближчому оточенням хворого. Поняття про співзалежні відносини.	2
	Спеціальні психотерапевтичні техніки, що використовуються в психіатричній клініці: сугестивні методики, групова терапія.	2
	Спеціальні психотерапевтичні техніки, що використовуються в соматичній клініці: психодинамічна психотерапія (психоаналіз), гештальттерапія, когнітивно-поведінкова, тілесно-орієнтована психотерапія. Арт-терапія. Креативна візуалізація. Психодрама. Танцювально-рухова терапія.	2
	Стандарти якості психотерапій та експертна оцінка психотерапевтичних нормативів. Стандарти світових та європейських федерацій.	2

Контроль самостійної роботи проводиться після її завершення на кожному практичному занятті шляхом сумісного обговорення, та є часткою оцінки за заняття.

7. Список літератури

7.1 Обов'язкова література

1. Актуальні питання психіатрії у практиці сімейного лікаря: навч. посіб. для лікарів-інтернів і лікарів-слухачів закл. (ф-тів) післядиплом. освіти / [Ю. В. Вороненко та ін.]; за ред. акад. Ю. В. Вороненка, проф. О. Г. Шекери, проф. В. Д. Мішиєва; Нац. мед. акад. післядиплом. освіти ім. П. Л. Шупика, Ін-т сімейн. медицини. - Київ: Заславський О. Ю. [вид.], 2018.
2. Войцеховська Ю.В., Закалик Г.М., Шувар Н.М. Клінічна психологія навч. посіб. ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2020. - 431 с.
3. Ільїна Н.М. Клінічна психологія: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2020. 163 с.
4. Клінічна психіатрія: навч. посіб. для студентів / [І. Д. Спіріна та ін.]; за ред. д-ра мед. наук, проф. І. Д. Спіріної; Дніпропетр. мед. акад. - Дніпро : Видавництво, 2018. - 121, [2] с.
5. Курило В. О. Загальна та медична психологія : навч. посіб. / В. О. Курило. - Запоріжжя : ЗДМУ, 2017. - 358 с.
6. Медична психологія : підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів : в 2 т. Т. 1: Загальна медична психологія / Г. Я. Пилягіна та ін. ; ред. Г. Я. Пилягіна. Вінниця : ПП «Нова книга», 2020. - 288 с.
7. Основи загальної та медичної психології у вищій школі : навч. посіб. / за ред. Р. І. Білобровки. 2018. - 286 с.
8. Психогенні психічні розлади: навчально-методичний посібник / Л. О. Герасименко, А. М. Скрипніков, Р. І. Ісаков. Київ. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2021. - 208 с.
9. Психіатрія. Еталони практичних навичок: навч. посіб. / В. Д. Мішиєв, В. Ю. Омелянович, Є. Г. Гриневич; Нац. мед. акад. післядиплом. освіти ім. П. Л. Шупика. - Київ: Медінформ, 2018
10. Психологія здоров'я: [навч. посіб.] / В. С. Штифурак, А. І. Драчук, Т. С. Краєвська. - Вінниця: ТВОРИ, 2018. - 296 с.
11. Шевченко Н.Ф. Індивідуальне психологічне консультування: навчальний посібник Запоріжжя: ЗНУ, 2018. - 224 с.

7.2 Додаткова література

1. Вітенко І.С. Медична психологія : підручник для студентів вищих мед. навч. закладів IV рівня акредитації / І.С. Вітенко. - К. : Здоров'я , 2007. - 208 с.

2. Медична психологія : державний національний підручник / І.Д. Спіріна, І.С. Вітенко, О.К. Напресенко [та ін.]. – Дніпропетровськ : Ліра, 2012. – 442 с.

3. Медична психологія: навч. посібник / Н.Г. Пшук, М.В. Маркова, А.І. Кондратюк, Л.В. Стукан. – 2-е вид. – Вінниця: Горбачук І. П., 2012. – 135 с.

4. Савенкова І. І. Навчально-методичний посібник «Патопсихологія». Миколаїв, 2017. - 158 с.

7.3 Інформаційні ресурси

1. Інформаційні сайти ЗДМУ, кафедри.

<https://zsmu.sharepoint.com/sites/psy.d/SitePages/NMZ.aspx>

http://library.zsmu.edu.ua/cgi/irbis64r_14/cgiirbis_64.exe?LNG=&C21COM=F&I21DBN=ZSMUL&P21DBN=ZSMUL&S21CNR=&Z21ID=

2. The Oxford Handbook of Clinical Psychology.

<http://docshare04.docshare.tips/files/28023/280238870.pdf>

3. Clinical Psychology.

<https://dl.uswr.ac.ir/bitstream/Hannan/131926/1/Clinical.Psychology.7.edition.pdf>

8. Контроль і оцінка результатів навчання

8.1 Види та методи контролю.

Види: поточний, етапний, рубіжний, підсумковий, контроль володіння практичними навичками

Методи:

1. тестування та бліц-опитування;
2. розв'язування ситуаційних задач;
3. проведення наукових досліджень;
4. питання до поточного контролю і заліку;
5. структурований за процедурою контроль навичок оволодіння спеціальною літературою;
6. контроль результатів самостійної роботи.

8.2. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.

Оцінка за модуль визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового модульного контролю (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни.

Максимальна кількість балів, що присвоюється студентам при засвоєнні кожного модулю (залікового кредиту) - 200, в тому числі за

поточну навчальну діяльність - 120 балів (60%), за результатами модульного підсумкового контролю - 80 балів (40%).

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям з кожної теми та під час індивідуальної роботи викладача зі студентами. При оцінюванні навчальної діяльності студентів необхідно надавати перевагу стандартизованим методам контролю: тестуванню, структурованим письмовим роботам, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в умовах, що наближені до реальних.

ОЦІНКУ “ВІДМІННО” отримує студент, який твердо знає програмовий матеріал, глибоко його засвоїв, вичерпне, послідовно, грамотне і логічне його викладає, у відповіді якого тісно пов'язується теорія з практикою. При цьому студент не вагається з відповіддю при видозміні завдання, вільно справляється з задачами та питаннями другого та третього рівня оцінки знань, виявляє знайомство з монографічною літературою, вірно обґрунтовує прийняте рішення, володіє елементами лікарської техніки, різносторонніми навиками та прийомами виконання практичних робіт. Практичні навички виконує без помилок, вміє в професійній діяльності ефективно використовувати набуті знання.

ОЦІНКУ “ДОБРЕ” отримує студент, який знає програмовий матеріал грамотне і змістовно його викладає, який не допускає значних неточностей у відповіді на запитання, правильно використовує теоретичні положення при вирішенні практичних запитань і задач, володіє необхідними навиками і технікою їх виконання.

ОЦІНКУ “ЗАДОВІЛЬНО” отримує студент, який знає основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушує послідовність у викладанні програмового матеріалу і відчуває труднощі при виконанні практичних навичок або виконує їх з істотними помилками, з помилками вирішує ситуаційні задачі третього рівня контролю знань.

ОЦІНКУ “НЕЗАДОВІЛЬНО” отримує студент, який не знає значної частини програмового матеріалу, допускає значні помилки у його викладанні, невпевнено, з великими труднощами виконує практичні навички.

Бали за поточну успішність прив'язуються до середньої арифметичної оцінки за традиційною п'ятибальною системою незалежно від кількості занять в модулі. Конвертація проводиться перед підсумковим модульним контролем.

Таблиця конвертації середньої арифметичної в кількість балів за КМСОНП

Середня арифметична оцінка за п'ятибальною шкалою	Бали ECTS	Середня арифметична оцінка за п'ятибальною шкалою	Бали ECTS
---	-----------	---	-----------

4,97-5	110	3,97-4,0	85
4,93-4,96	109	3,93-3,96	84
4,89-4,92	108	3,89-3,92	83
4,85-4,88	107	3,85-3,88	82
4,81-4,84	106	3,81-3,84	81
4,77-4,8	105	3,77-3,80	80
4,73-4,76	104	3,73-3,76	79
4,69-4,72	103	3,69-3,72	78
4,65-4,68	102	3,65-3,68	77
4,61-4,64	101	3,61-3,64	76
4,57-4,6	100	3,57-3,60	75
4,53-4,56	99	3,53-3,56	74
4,49-4,52	98	3,49-3,52	73
4,45-4,48	97	3,45-3,48	72
4,41-4,44	96	3,41-3,44	71
4,37-4,4	95	3,37-3,40	70
4,33-4,36	94	3,33-3,36	69
4,29-4,32	93	3,29-3,32	68
4,25-4,28	92	3,25-3,28	67
4,21-4,24	91	3,21-3,24	66
4,17-4,20	90	3,17-3,20	65
4,13-4,16	89	3,13-3,16	64
4,09-4,12	88	3,09-3,12	63
4,05-4,08	87	3,05-3,08	62
4,01-4,04	86	3,01-3,04	61
		3,0	60

Індивідуальна робота студентів оцінюється за кожен вид роботи з урахуванням якості її виконання. До 110 максимальних балів можуть додаватись бали за індивідуальну роботу (СНТ, публікації та ін.) – не більше 10 балів. Заохочувальні бали за рішенням Вченої ради додають до кількості балів з дисципліни студентам, які мають наукові публікації або зайняли призові місця за участь у олімпіаді з дисципліни серед ВНЗ України та інше.

Оцінювання дисципліни:

Оцінка з дисципліни виставляється лише студентам, яким зараховані усі розділи з дисципліни. Оцінка з дисципліни виставляється як середня з оцінок за розділи, на які структурована навчальна дисципліна. Оцінка з дисципліни Fx, F ("2") виставляється студентам, яким не зараховано хоча б один розділ з дисципліни після завершення її вивчення. Оцінка Fx ("2") виставляється студентам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але не склали підсумковий контроль. Вони мають

право на повторне складання підсумкового контролю не більше двох разів за графіком, затвердженим деканатом.

Оцінка в заліку базується на сумі балів поточного контролю (мінімальна кількість балів – 60) і підсумкового контролю (мінімальна кількість балів – 50). Форма проведення заліку є стандартизованою і включає тестовий контроль теоретичної і практичної підготовки

Студенти, які одержали оцінку F по завершенні вивчення дисципліни (не виконали навчальну програму хоча б з одного розділу або не набрали за поточну навчальну діяльність з розділу мінімальну кількість балів), мають **пройти повторне навчання з відповідного розділу**. Рішення приймається керівництвом ЗВО відповідно до нормативних документів, затвердженим в установленому порядку.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Конвертація кількості балів з дисципліни у оцінки за чотирибальною шкалою

Кількість балів	Оцінка за чотирибальною шкалою
170-200	Відмінно
140-169,99	Добре
110-139,99	Задовільно
Менше 110	Незадовільно

Студенти, з урахуванням кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% студентів
B	Наступні 25% студентів
C	Наступні 30% студентів
D	Наступні 25% студентів
E	Останні 10% студентів

10. Політика викладача (кафедри)

Академічні очікування від студентів

Вимоги до курсу

Очікується, що студенти відвідуватимуть всі лекційні та практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його. Для цього потрібно взяти дозвіл у деканаті, вивчити відповідний матеріал та відвідати кафедру, де черговий викладач працює кожного робочого дня з 15-30 до 17-00 виключно з питань відпрацювань (згідно графіку).

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у студентів виникають запитання, можна *звернутися* до свого лектора або викладача особисто.

Під час лекційних занять студентам рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші. Ставити питання до лектора – це абсолютно нормально.

Практичні заняття

Активна участь під час обговорення в аудиторії, студенти мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливість та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я - висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Від студентів очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та творчих фестивалях з предметного профілю. Увесь професорсько-викладацький склад кафедри може здійснювати наукове керівництво.

Охорона праці

На першому практичному занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Поведінка в аудиторії

Основні «так» та «ні»

Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм, але враховують певні національно-культурні особливості.

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття.

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі Університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.